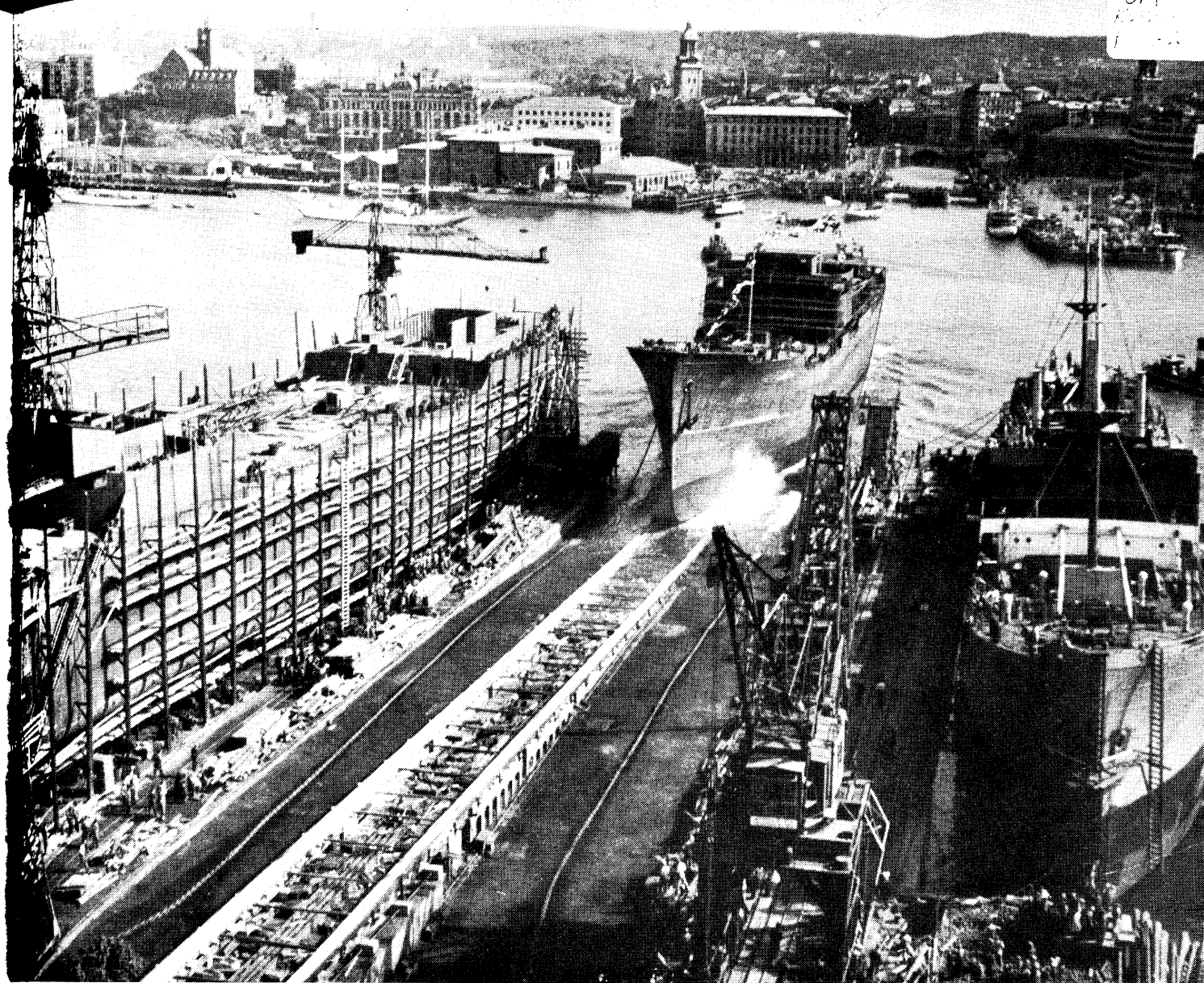

HAMNEN — GÖTEBORGS STOLTHET

*I detta nummer medverkar ett antal medlemmar av
Svenska Kvinnors Vänsterförbund i Göteborg.*

Vi kvinnor

I Demokratiskt Världsförbund

A R G. 5

1 9 5 3

Nr 3

Hamnen – Göteborgs stolthet

Fast inte infödd, börjar jag nog närmast känna mig som sådan nu. Och hamnen gör mig nästan lyrisk! Jag vet inte, om jag tycker bäst om den, då kajerna ser liksom söndagsstädade ut med få fartyg och kranarnas silhuetter syns stilla mot skyn. Eller — jo mest! — när den sjuder av liv och rörelse med fartyg intill fartyg, som lossar och lastar.

Lossar och lastar. Ja, det är inte litet av de "fikon från Smyrna och nötter från Cap" och annat gott och nyttigt vi konsumerar i landet, som passerar Göteborgs hamn. Jag skall inte gå in på statistik. Och en stor del av våra exportvaror förs ut till fjärran land härifrån. Det är inte underligt, att man där får en känsla av kontinental och internationell fläkt.

Lossar och lastar. Ja, då är kajen också full av järnvägsvagnar och stuvar av allehanda varor. Och man får sannerligen se upp, så att inte ett eller annat kolli på väg genom luften från båt till kaj eller tvärtom hamnar i ens huvud. Visserligen är en kran i funktion dessbättre inte bara maskin. Den sköts av en vaken kranman, som sitter högt uppe i sitt rörliga hus. Hur jag vet, att han är vaken? Annars hade olycksstatistiken varit långt förfärligare!

Kranmännen har min beundran. Det har också de andra, som arbetar i hamnen. De behöver både krafter och påpasslighet, vana och teknik för sitt jobb.

Hamnen har inga luddämpare. Luften är full av gnissel och rop. Jag tycker om hamnens språk. Tro nu inte, att jag tänker komma med citat, som skulle verka som ett nedlåtande skämt. Språket är inte lätt för en främling, men när man kommit underfund med det, känner man både glädje och respekt för det. Var i världen är det mera uttrycksfullt?

Alltför blyg får man inte vara, om man kommer som kvinnlig tullare på kajen. Här och var är det någon som "halsar" något bakom en järnvägsvagn eller uträttar annat nödvändigt. Här och var mornar sig en hemlös, som kryper fram från en presenning. — En del av mitt jag tänker på, att allt inte är ordnat som det skulle i socialt avseende. En annan del av mig ville vara konstnär och måla av allt och alla!

Jag är glad att ha fått uppleva Göteborgs hamn. Och jag hoppas, att den alltid skall få leva i fredlig aktivitet och under allt bättre förhållanden.

Maja Bolling

Det får inte hända hos oss

Den erfarenheten gör väl de flesta av oss när vi exempelvis läser en bok, vi reflekterar över bokens händelser hur de skulle gestalta sig i levande livet. Spontant sammanställer vi det skrivna med något som ligger oss själva nära. Samma blir förhållandet om vi hör eller ser någonting som gastkramar hjärtat. Osökt kommer då reflektionen; hur skulle du bete dig och hur skulle du känna om detta du hör och ser kommer att drabba dig eller människor som du känner och håller av?

När signaturen såg en film om nazisternas grymhet mot den värnlösa civilbefolkningen kom det över mig denna sammanställning av vad jag såg på filmen och hur det skulle vara att själv uppleva det. Filmen ifråga visade hur nazisterna drev folket

ut ur dess stad för att sätta den i brand. Människorna gick där på vägen tillsammans, sammansvetsade genom sitt lidande. Men de ägde någonting annat också gemensamt, kärleken till hembygden, till staden. En av filmens gripande höjdpunkter var när man såg hur de liksom på en gemensam ingivelse vände sig om för att sända sin älskade stad en sista hälsning. Deras tårade ögon möttes av den glupande elden som härjande gick fram, krigets grymma hälsning till livet.

Det var då det kom så starkt för mig, detta får aldrig hända Göteborg! Och plötsligt blev det en speciell plats i min stad jag tänkte på, Allén. Alla göteborgares stolthet bland övriga sevärdheter vi

visar turisterna. Hur skulle det kännas att vandra ur sin stad och vid en återblick se Allén stå i lågor? Skulle vi då inte allesammans förenas i vår kärlek till hemstaden, skulle vi inte alla känna att vi hörde ihop?

Var och en av Göteborgs invånare har naturligtvis sin stadsdel och sin gata som de tycker mera om än någon av de andra, men när vi tänker på staden som helhet så blir det de offentliga platserna och byggnaderna som träder i förgrunden. Det är väl då vi känner oss som "göteborgare", en känsla vars innersta rot har sitt fäste i födelsebygden. Sådana där "gemensamma" platser har vi göteborgare många. Vi tänker oss helst Göteborg på sommaren ty det är den verkliga sommarstaden med gräns vid det svallande havet. För att ta några exempel från oasernas område kan nämnas Slotsskogen, Botaniska trädgården, Trädgårdsföreningen och den förut omnämnda Allén. Till våra "gemensamma" platser hör Götaplatsen med det utsökt vackra Konstmuseet i fonden, flankerat av Stadsteatern och Konserthuset. Det är parksofforna och lekplatserna, bron till Hisingen som om kvällen lyser likt ett pärlband och som förenar olika stadsdelar, det är Sjöfartsmuseet och de vildvinsklädda bergväggarna vid Karl-Johans kyrka, Guldheden och sjukhuskomplexen. Det är de tjugande omgivningarna och utsikten från Masthuggsbergen varifrån Vinga fyr kan siktas. Det är detta och mycket, mycket mera. Och sist men förnämst, det är vår Hamn! Just där hörs kanske arbetets rytm fulltonigast, bevisar vad skapande arbete förmår under fredliga förhållanden. Vi öppnar famnen mot världen genom vår hamn, vi tar emot och sänder varor, vi "göteborgare" är med skäl stolta över denna skapelse.

Inte kan vi tänka oss vår stad ödelagd genom krig och brand! Aldrig får det ohyggliga inträffa att vi ser den brinna, förstöras. Hav och gränser och avstånd är ingen garanti för att hålla kriget borta från vår stad. Men medvetet och hängivet arbete exempelvis inom S.K.V:s Göteborgsavdelningar eller inom andra sammanslutningar som arbetar för freden blir den bästa förutsättningen att undgå fasorna. Detta bör förena oss som "göteborgare", nu bör vi känna den gemenskap som kommer till uttryck människor emellan när de drabbas av en gemensam olycka. Vi får inte vänta på att kriget skall komma hit, vi skall själva skicka ut freden i världen till gagn för vår stad, vårt land. Må Freden bli den historiska exportvara som Göteborg sänder ut till jordens alla folk.

Solveig Rönn

RUT ADLER

Jag hade en liten dotter

*Jag hade en liten dotter
hon var det ljuvaste och vildaste jag visste,
men jag såg inte när hon var liten
vad jag ser nu —*

*jag var inte vis nog
och inte ödmjuk nog
att älska och akta
den revoltens heliga ande
den sanningens blodröda lilja
som bodde från början i mitt barn.*

*Min kärlek var bekymrad
inför hennes lidelsefulla renhet
så att jag ofta blev hård och kall
— kanske i en hemlig och svartsjuk beundran —*

*och sade: Du måste anpassa dig
efter världen och läget, som det nu är
— åh, denna missbrukade anpassning —
jag var inte modig, inte tillitsfull nog
att lyfta detta Guds vilda blomster
upp i mina händer, jublande stolt
och drömma så starkt
att det kunde bli verklighet:*

*Barn, vi skall bryta anpassningens lag
och tvinga verkligheten att bygga för oss
att forma sig efter dig och ditt krav,
barn, geni, syster till alla vilda blommor
vän med var vandrande vettvilling.*

*Jag hade en liten dotter
det ljuvaste och vildaste jag visste . . .
O, mödrar, vad gåve jag inte,
hälften av mitt kungarike
— stackars kungarike —
nej, dagar och år av mitt liv
för att aldrig ha sett det hopplösa ve
som resignationen födde
i den blick där gudomen en gång
tände upprorets heliga låga.*

Hur behandlar vi zigenarna?

Den 15 juli i år for jag ut till det zigenarläger, där jag under 4 veckor skulle arbeta såsom lärarinna i zigenarskolan. För vissa läger ordnar nämligen svenska staten undervisning för zigenarnas barn. Före mig hade en lärare arbetat i detta läger under en månad. Nu skulle jag sköta skolan den sista skolmånaden. Lägre var beläget invid en stor landsväg. De åtta bostadsvagnarna stod i ring intill varandra och skapade på så vis en borggård i mitten. För att komma in på gården lyfte man undan en segelduk, som var spänd såsom förhänge mellan två av vagnarna. Överallt på hela gårdsområdet rörde sig människor — män, kvinnor, flickor, gossar, småbarn. Kvinnornas vackra dräkter lyste upp tavlan. Jag hade inte gått många steg där inne, förrän jag fann mig omgiven av en hel skara barn, som ropade:

— Är detta vår nya lärarinna? Får vi börja nu?

Vi begav oss till skoltältet, som låg inklämt mellan två vagnar. Sex kasserade skolbänkar fyllde upp tältet. På ena kortväggen var en likaledes kasserad svart tavla uppspikad. Varje morgon hängdes de färgglada bokstavsplanscherna upp på träslåarna runt tältet. Då såg där riktigt trevligt ut. Men tältduken var varken tjock eller tät. Vid häftiga regn, som denna sommar ej var sällsynta, trängde vätan genom duken. Många skoldagar började med att jag utrustad med skurtrasa torkade skolbänkarna någorlunda torra. Luft och ljus kom in från ena kortväggen, där tältduken var undanvikt. Genom den breda dörren såg vi rakt ut mot en skogsbacke ovanför lägre. Lika lätt, som vi tittade ut, tittade andra människor in till oss. Zigenarlägrets egna medlemmar, som alla var mycket intresserade av skolan, gjorde då och då en titt in i tältet. De kom försiktigt och störde oss inte alls. Förbiresande turister störde oss nog en del, när de till sin förvåning upptäckte en skola för zigenarnas barn.

Innan jag kom till zigenarskolan hade jag hört att jag skulle undervisa både barn och vuxna. Så blev det emellertid inte i sommar. De vuxna människorna hade fullt upp av annat arbete, så de hann endast med korta besök i vårt tält. Skolbarnen — sex flickor i åldern 8—9 år — kom troget till skoltältet varenda dag. De ljudade med liv och lust, så

det hördes långt ut på landsvägen. De knep om blyertspennan och strävade med energi med de besvärliga bokstäverna och siffrorna.

— Se, vi vill lära oss, sade de ofta.

När skoldagen var slut och jag ganska trött skulle cykla in till staden, hörde jag dem ej sällan säga:

— Skall du redan gå?

Några lektioner då och då hann två äldre flickor, Astrid och Ruth, komma in i skolan och delta i arbetet. De var annars sysselsatta med hushållsarbete. Eftersom de ännu var tonåringar och varken kunde läsa eller skriva, försökte de komma till oss på lediga stunder. Oftast kom de, när vi hade skrivning. Ej sällan hände det, när någon av dem eller båda satt ivrigt arbetande med sin skrivning, att en moder inne från lägre kom till oss och i en fart placerade en baby i Astrids eller Ruths knä. Min lärarinnetevekan i avseende på skrivningen möttes av absolut oförstående.

— Inte hindrade den lilla söta pojken.

— Kan inte Astrid ha honom, så kan han sitta i mitt knä, ropade alla barnen.

De, som i hög grad gillade skolan, var lägre alla förskolebarn. Det var fyra små flickor och fem pojkar i åldern 3—6 år. De ville skriva, d. v. s. rita, och så gjorde de små försök att lära sig bokstäverna. Alltid var det inte lätt att förena deras ritövningar med de stora barnens läsning. De små ropade ideligen:

— Skollärarinnan, kom och se, vad jag har skrivit.

Långa stunder i taget varade deras besök dock sällan. De skulle till staden eller ut på annat håll. Då kom de alltid mycket ordentligt fram till mig med sina blyertspennor och kritor.

— Vi kommer tillbaka i morgon, skollärarinnan, ropade de och försvann.

En av de unga, ståtliga kvinnorna i lägret kom en dag in i tältet och ville tala med mig. Hon berättade, att hon under den gångna vintern själv lärt sig läsa i en av barnens läseböcker. Hennes man var något läskunnig. Hon läste ur boken alldeles felfritt.

— Jag kan inte läsa tidningar. Då är det meningslöst, sade hon.

Nu ville hon kasta sin bok. När jag några dagar senare berättade för henne, att en flykting, som jag träffat, haft samma lässvårigheter, när hon först kom till Sverige, blev zigenarkvinnan stillsamt överförtjust och lovade fortsätta läsningen.

I lägret kunde de flesta icke läsa. En dag kom en ung man — han var kanske några och tjugo år — inspringande i skoltältet och bad mig fort komma till telefonen och taga emot ett besked för honom. Det gällde en adress i Stockholm, som han inte kunde skriva upp själv.

Från första stunden blev jag bemött med den största vänlighet av alla medlemmarna i lägret, stora såväl som små. I nästan varenda vagn var jag inne och blev bjuden på gott kaffe. Oftast möttes jag på morgnarna av någon, som frågade: "Vill du inte ha en kopp kaffe?" Hade jag haft tid, hade jag gärna varje dag tagit emot deras inbjudan.

Föräldrarna var ivriga, då det gällde, att deras barn skulle lära sig läsa. Två fattiga skolmånader är inte mycket att komma med. Kunde barnen få komma i vanliga skolor, vore det bra för dem. Men jag fick under detta korta besök i zigenarlägret ett starkt intryck av, att zigenarna har svårt att få stanna på en plats en längre tid.

Mitt läger hade fått lov att stanna en månad på denna plats. De kom den 9 juli. Jag hade fått den uppfattningen, att vi skulle få stanna till den 15 augusti, då skolan var slut. Den 7:e fick vi besked om att vi måste lämna platsen den 9:e redan. Jag bad då att vi för skolans skull skulle få stanna de få dagarna till den 15:e.

— Vi har så mycket obehag av dem. De ringer från villorna i närheten och säger, att zigenarna stjälar bär, blev svaret från de bestämmande.

Något bevis för att stölderna begåtts av zigenare förstod jag aldrig att man skaffat sig. Genom en välvillig polismästares förmedling blev flyttningen slutligen uppskjuten. Innan detta blev uppgjort bad mig lägrets chef att jag skulle ringa till kommuner

Ännu är inte dödsdomarna över Julius och Ethel Rosenberg verkställda. Ännu vädjas till USA:s president om nåd — genom telegram och brev. *Nobelpristagaren H. C. Urey* har skrivit till domaren: "Jag skriver för att inträngande mana er att ändra dödsdomarna över Ethel och Julius Rosenberg till mildare straff... Någon medverkan i spioneri från Rosenbergs sida har icke fastställts." Professor Urey är inte kommunist, han har erbjudit sig att vittna i målet, men domstolen inkallade icke denne expert på atomhämligheter.

och industriorter i närheten för att bedja dem om tillstånd för lägret att få slå sig ner. Överallt fick jag samma svar:

— Vi får så mycket obehag för dem.

Då jag sade, att detta var ett mycket ordentligt läger, svarade man mig på ett håll, att det visste de, ty alla zigenare måste vara ordentliga, då de vet, att de är påpassade. Men människor i allmänhet tror något annat och detta gör, att de makthavande får obehag. Okunniga människor tror, att alla zigenare är snuskiga och att alla zigenare stjälar.

När jag efter ett sådant samtal kom ut till lägrets chef, frågade han mig, om jag talat om att de har en sjuk på lasarettet och att de inte kan resa ifrån honom. Jag måste då erkänna, att jag talat om sjukdomsfallet, men att de, som bestämde, inte tog minsta notis om den sjuke. Det uttryck av fullständigt oförstående, som stod att läsa i lägerchefens ansikte, glömmar jag inte. Han sade ingenting. Jag skämdes.

Den sista lördagen, som skolan höll på, hade jag läst en timmas tid i skolan, då två unga poliskonstaplar kom in till oss.

— Var är bråket? frågade den ene.

— Bråket? Jag har intet bråk märkt, svarade jag.

— Det har inte vi heller, upplyste de.

De förklarade att någon i grannskapet ringt till polisen och anmält bråk i zigenarlägret. De unga, vänliga konstaplarna och jag utbytte en del tankar i samband med den telefonpåringningen.

Jordens folk måste lära känna varandra. Vi måste röja upp bland fördomar om andra folk, både om dem som bor långt borta och om dem som bor närmare. Zigenarna bor i vårt eget land. Fördomarna om dem bör kunna avlägsnas.

(Ur *Världshorisont*)

YRKESARBETE — HEM — BARN — *hur går det att kombinera?*

Att försöka stoppa ner en unge i tröja, långbyxor, overall (som kanske dessutom närmar sig stadium urvuxen), sockor, pjäxor, halsduk, vantar och mössa, att göra detta på tre minuter, medan man på samma gång håller utkik genom fönstret, så att inte bussen eller spårvagnen åker ifrån en — det är något som är ganska omöjligt, men inte desto mindre försöks av massor av förvärvsarbetande mödrar varje dag. På morgonen måste man skynda till arbetet, på eftermiddagen passa affärerna innan dom stänger, skynda hem och laga mat till familjen och har kanske lång och besvärlig väg att åka. Ungen har inga begrepp om busstider och affärsstängning utan opponerar sig mot brådskan. Kommer man vid hämtningstid till ett daghem, ser man denna konflikt ideligen upprepas.

I vår tid söker sig kvinnan alltmer ut i yrkesarbete, men det arbete som skall utföras i hemmet måste också göras, det betyder dubbelarbete och jäkt, det går ut över barnen och det går ut över kvinnorna. Den gamla föreställningen att arbetet i hemmet endast skall utföras av kvinnan lever fortfarande kvar mycket starkt, men även i hem där barnens och hemmets skötsel delas mellan föräldrarna, betyder det en stor extra belastning om båda är yrkesarbetande. Detta problem har kanske inte varit så mycket beaktat i diskussionen om kvinnans inträde i yrkeslivet. Det första och största problemet har varit att överhuvud taget göra det möjligt för henne att komma ut från hemmet. Här har gjorts mycket av samhället under senare år.

1943 beslöts att statsanslag skulle utgå till barnträdgårdar och daghem och sen dess har de anslagna summorna ökat för varje år. Men faktum är, att denna utveckling ändå går alldeles för långsamt. På papperet planeras barnträdgårdar och daghem i alla nya bostadsområden, men anslagen räcker inte att bygga mer än en liten del av dem. I det stora nya bostadsområdet Järnbrott i Göteborg får vi nu två barnträdgårdar men inget daghem och där skall det dock bli 3 500 lägenheter d. v. s. ungefär lika många barn kommer att bo där. Endast 10 % av Göteborgs förskolebarn har nu möjlighet att få plats i någon förskoleinstitution och därför är det också hård konkurrens om platserna. 3 670 barn går till sådana institutioner, men 3 900 står i kö för att komma dit (sept. 1952). Det betyder massor av kvinnor som

hindras att ta förvärvsarbete, det betyder försummade barn, som driver omkring ensamma på gatorna med en nyckel till den tomma lägenheten hängande i ett band om halsen.

Mot denna bakgrund kan det kanske tyckas perifert, att försöka finna någon lösning på de nya problem som uppstår för de yrkesarbetande kvinnor som lyckats placera sina barn på daghemmen. Men minskar kvinnornas effektivitet i arbetet genom för mycket belastning av dubbelarbete så minskar också deras möjligheter att hävda sig på arbetsplatserna och utvecklingen mot likställighet mellan män och kvinnor fördröjs.

De tre miljöer, hem—daghem—arbetsplats, som nu oftast fungerar så helt utan kontakt med varandra, borde närmast varandra och gränserna dem emellan suddas ut. Arbetsplatserna kunde ha egna daghem, så att mödrar och barn följdes åt hela vägen och också kunde träffas litet under dagen, vilket vore en stor fördel för både mor och barn. Den andra vägen — närmare kontakt hem-daghem, ger kanske än fler fördelar. Byggs daghemmen så, att de kunde nås direkt från lägenheten per källargångar och trapphus, skulle hela de besvärliga på- och avklädningsprocedurerna försvinna, ett tidsbestämt tvång som barnen i förskoleåldern är alldeles för små för att förstå och foga sig i. Man behövde inte släpa ut ungarna i alla sorts väder, man slapp lyfta kärror i och ur spårvagnar, det skulle betyda mellan 1 och 2 timmars tidsvinst varje dag för varje daghemsfamilj. Dessa daghem skulle bli rätt små och barnen skulle ha samma lekkamrater här som hemma i trappuppgången, de skulle slippa den för en liten unge rätt påfrestande prestationen att splittra sig allt för mycket i daghemsliv och hemmaliv. Sådana institutioner har inom sig också möjligheten att utvecklas till att bidra till lösningen av problemet kvällsbarnvakt, t. ex. genom att de också skulle kunna fungera som tillfälliga nattpensionat för barn vilkas föräldrar skulle bort på kvällen. Det fordras mycket personal, men vilken betydelse skulle det inte ha för alla kvinnor som nu är bundna i hemmet varje kväll. Kvinnorna skulle få ökade möjligheter att aktivt delta och hävda sig i verksamhetsområden även utom arbetsplatsen. Detta är alltså planer man kan göra upp mera långsiktigt för framtiden.

hårda namn hon mindes med en rysning: Struxdorf. En man och en kvinna hade slagit följde med henne — mot hennes vilja. Hon anade deras onda planer. Hon kände deras elakhet som en utdunstning, och hon darrade av ångest medan de gick på vägen. Hon försökte stanna, hon hade feber, hon orkade inte vidare. Men de drev henne vidare, de drog henne med sig.

Mannen hade varit i kriget, också han kom från Ukraina. Vilka brott han hade på sitt samvete visste hon inte, men att han ville långt bort från brottsplatsen det såg hon. Kvinnan hade han hittat utanför Hamburg, ensam i skaran. Hon var vacker, eller hade varit vacker innan råheten ätit upp hennes ansikte. Nu var det hemskt, hårt, ondskefullt. I Struxdorf hade Anneli lagt sig på marken och sagt att hon inte ämnade gå ett steg längre den dagen. Då hade de två följeslagarna också stannat, men hon hade sett deras menande blickar.

Förtvivlad hade hon skrivit ett kort till Nell och uppsökt byns brevlåda utanpå posthuset. Sedan hade hon sökt en sovplats för natten, hon hade frågat och bett att få stanna i någon av de präktiga gårdarna vid torget, men folk nekade hårt och grymt — de var trötta på flyktingar, de var rädda för löss och sjukdomar. Och sjuk, det såg alla att hon var...

Till sist hade hon kommit tillbaka till den plats i skogsbrynet där det kusliga paret väntade på henne. De sade att de hittat en koja ett stycke längre in i skogen. Hon visste att hon inte borde följa dem, men hon hade ändå gjort det...

Där hade det tagit av henne allt — Nells ring, fyllpennan, pass och brev och intyg — och den lilla penningreserven, som skulle hjälpa henne att telefonera till Sverige.

Och nu var hon utblottad på allt. Kunde någon hjälpa henne? Kunde en dansk hjälpa henne över gränsen till Danmark? Kunde man komma med båt från Flensburg till Stockholm?

— Vi måste tala med om det här i morgon, sade pastor Hansen och såg på klockan. — Jag förstår inte att min fru dröjer så länge. Ni behöver lägga er — och jag vet inte var sängkläderna är. Ni ser febrig ut. Kinderna glöder — är ni inte het?

— Het? Jo, jag är varm — det är skönt att vara varm — jag har frusit så länge...

Då hördes någon öppna dörren i köket och den unga fru Merete kom in. Hon blev inte förvånad över att se Annelise vid sitt bord. Hon var van vid mera uppskakande saker...

*

(FORTS.)

JAKOBS SKUGGA av Gunhild Tegen.

Bakom tårarnas ridå stiger villan i Tiergarten fram, Nells barndomshem. Där står riddarsporrarnas stolta blå rad utefter stora trädgårdsgången, där doftar jasmimbuskarna sött och vållustigt, där faller äpplen mogna och klara i den utsträckta handen. Två små flickor — två unga damer — alltid vänner, leker och svärmar i den gamla fylliga trädgården så nära stadsbullret... Och Nells far kommer hem från sitt kontor och sätter sig vid flygeln därinne i musikrummet... Genom de öppna dörrarna strömmar musiken ut i grönskan, och Nell blir stilla, hennes små händer faller till ro på den blomliga kjolen... Annelise ser med undran hur musiken verkar... Hon förstår det inte riktigt, hon hör den ju också... Men för Nell och Nells pappa betyder den något annat än för henne själv... "Nell är konstnär", hade Peter sagt en gång, "det är därför hon förstår..."

Hade Nell förstätt hur Peter kunde gå bort i ett förhålligt yrke, som mynnade ut i döden? De två väninnorna hade aldrig talat om sådant...

Men på Annelise vilade en skuld sedan dess — och för att avbetala på den skulden hade hon ivrigare än någon annan drivit på vännerna att resa bort från Berlin. Nells far hade dött, de båda kvinnorna, mor och dotter, båda lika spröda och ömtåliga, satt kvar i villan och betalt alla skatter och pålagor tills de knappast hade mat på bordet åt sig själva. Portvaktstrun bredde ut sig som ett åskmoln över huset, hon tog sig friheter, hon förlitade sig på sin Karl, som var brunklädd medlem av SA. Annelise som var klok och praktisk, av en handlingskraftig familj, såg med oro hur de små damerna tryckte sig mot varandra och gömde sig inne i den stora villan. Den dag då de måst underskriva ett köpekontrakt på villan, som såldes för den förfallna orimliga lyxskatten, då reste Annelise själv till Sverige för att skaffa inresetillstånd åt sina vänner. Det var på vintern 1940. I elfte timmen. Judar hade redan börjat skickas till Polen, men visste inte till vilket öde... Men Annelise fruktade mer än hon vågade låta Nell ana...

Vad det var kallt i Sverige! Hon ryser och flyttar sig ur cypressens skugga ut i solskenet på gräsmattan. De långa tunna fingrarna slätar ivrigt brevpapperet, de smeker i smyg orden Ålskade Anneli...

Vilket under att hon lyckats! Vilken tillfredsställelse att hon fått göra något för Nell!

Ingen människa kände hon i Sverige. Jo, en människas namn var henne förtroget — Selma Lagerlöf! Utan att fråga någon för hon till Mårbacka för att tala med diktarinnan om sin väns bekymmer. De ville inte släppa fram henne, Selma Lagerlöf var sjuk, kanske döende... Så underligt att hon lyckats till sist att få det där papperet med en rekommendation till myndigheterna i Stockholm!

Tyvärr hade inte myndigheterna i Stockholm varit lika imponerade av diktatornans namn som hon själv. Tinnarna rann bort av den kort tillmätta tiden, sista dagen kom, där satt hon i ett kallt hoteltrum för-
tviad över sitt misslyckande... På kvällen gick tåget till Berlin, hon måste fara, hennes visum gick ut...

Då mindes hon ännu ett namn i Sverige: målarpriusens! Prins Eugen! Utan tvekan, utan blyghet — allt sådant hade sopats bort av ångesten för Nells öde — hade hon uppsökt den gode prinsen. Och det var han som ordnade det så att Nells och hennes mors fall togs upp till behandling av de svenska myndigheterna — och Nell blev räddad...

Men Anneli blev ensam. Ohägligt ensam. Mamma hade någorlunda burit pappas död, men när Peter stupade var det något som brast inom henne och hon blev sig aldrig mera lik. Minnet försvagades. Glömskan bredde en barnhärtig slöja över långa perioder av deras liv. Hon talade om Peter som om han ännu levde. Med en stickning i händerna satt hon i ett fönster i deras vackra våning och såg bort över Oderstranden i Dresden, dit de flyttat sista året pappa levde. Inte kunde man tala med denna bleka skugga om Nell och hennes mor! — Vad säger du? brukade skuggan viska. — Jag tyckte att du sade något?

Då och då kom brev från Nell. Hon hade det inte heller så lätt i det nya landet. Att äta nådebröd — även om det är hos trossyskon — är inte något billigt pris för livet. Men Nell var beredd att betala mycket för sin mors liv. Hade det bara gällt hennes eget, hade hon aldrig lämnat villan i Tergarten frivilligt...

Så hade invasionen kommit. Slutet på kriget nalkades. Dresden hade som genom ett under eller kanske en överenskommenelse blivit skonat från bomber. De trodde alla att de allierade ämnade ha en oskadad stad kvar när de skulle ordna Tysklands angelägenheter...

Solen skrider, Annelise siter åter i skuggan. Hon orkar inte flytta sig. Om hon bara haft några skorpor! Nära Marienkirche ligger ett av sopställena, där amerikanerna delar ut god och närande soppa åt vem som kommer med sin skål. Men hur skall hon orka gå tillbaka dit?

Så skönt att mamma fick dö innan... ja, innan det blev ännu värre... En ohäglig pust från skräcken hade ändå nått henne! Den dagen då det otroliga hände — när amerikanernas våldsamma bombregn mejade ner hus och människor i Dresden — så onödigt — i krigets tolfte timma...

Nu fryser hon igen, fast det är så ljunt i luften. Hon ser skarorna på vandring ut från staden, bort, bort... Gatorna är fyllda av en svart krälande ström människor... Krevaderna skakar jorden, dånet fyller luften... bombplanen surrar hotfullt över deras huvuden... Människor knuffar varandra, de tappar sina byten och väskor, de skriker, gråter, svär — och springer framåt.

sta veckorna, men den blir lättare vad tiden löder. Man kan byta bort en halstad mot bröd, en kann mot ett ägg, ett stulet ägg, visserligen, men man får inte fråga om man vill överleva. Innan man når Hamburg är alla reservplagg borta, ja, också de lätta skorna, som gett en sådan lisa om kvällen när man hittat en plats att vila ut på...

Men hon är inte ensam om sin bytestandel. De flesta uppehåller livet med att schackra bort gömda ägodelar. Somliga kommer långt bort ifrån, de har varit med i Ukraina, de har små stulna dyrbarheter som de sätter dyrt. Nära Weizlaar hade två män råkat i slagsmål för en silverkons skull, och den ena låg kvar halvdöd när hon måste skynda därifrån för att inte bli tagen av polisen som kom ridande... Alla vittnen blev tagna och förda till staden och rådhuset. Om hon måst följa med, hade kanske polisen skickat henne tillbaka till München...

Ja, det hemska var att hon tänkte mera på att rädda sig själv och komma vidare än på den sårade mannen. Han hade blivit bestulen på den ikon han säkert själv stulit i fjärran land... Man blev likgiltig inför medmänniskors nöd — ja, man kom att avsky de onda, hårda, listiga, brutala människor, som var redo att mörda varandra för små futila ägodelar... Den slagne mannen var en vidrig typ, en elak människa. Man måste säga att världen inte blev sämre om han aldrig reste sig till vandring mera...

ibland kunde man vila ut i en skogsdunge och känna den torra varma marken under sina händer... Men alltid kom andra vandrare efter och störde villan. Pockande begärde de att hon skulle dela sin lilla brödbit med dem. Någon gång kom en kvinna och satte sig bredvid henne och började berätta sitt vandringsoöde. Men ingen ville höra på Annelis berättelse, om hon kunnat tala. Hon hade bara sagt de nödvändiga enkla orden: bröd, arbete, sovplats, under de sista månaderna. Alla samtal dög ut för den som varit van att tala om så lyxbetonade ting som litteratur, musik och vänskap... Hennes tidigare liv hade varit som ett drömligt simmande bland molnen. Först nu hade hon sjunkit ner på verklighetens hårda mark, där det rörde sig om den nakna existensen.

Efter Hamburg hade det blivit än värre än förut.

Nu var de flesta av de växande skarorna utblottade på allt, omgivningen kring vägarna ogästvänligare än någonsin och bevakningen av väktligheten strängare. Nu började flyktningarna på allvar stjåla från varandra. Många som om kvällen vandrat tillsammans betäns om mor-
narna skingrade, kanske döda, kanske mördade — vem vet? En morgon hade hon vaknat och förstått att någon under sönnen stulit ryggsäcken från henne. Hon hade inte haft annat än bö i den, men den var skön som huvudkudde — och så kunde man gömma mat i den, när man lyckats få någon. Så hårt hade hon sovit eller så utmattad hade hon varit att hon inte märkt när den togs ifrån henne!

Den stora olyckan kom över henne två veckor senare i en by vars

Hon såg på det vänliga rödlätta ansiktet under den gula tjocka kulfusen. — Ni är... är ni inte tysk?

Pastor Hansen skratade. — Nej, så bra talar jag inte tyska att någon kan tro det. Jag är dansk. Det här är en dansk kyrka — för sjö- män och andra danskar...

— Å, sade Annelise och satte ner koppen som börjat darra i hennes hand. — Då kanske ni kunde... ja, kanske ni ville hjälpa mig... Jag är på väg till Sverige...

För första gången sedan hon lämnade München tycktes en glimt av lycka och tur snudda vid hennes väg. Av en slump hade hon kommit till en dansk kyrka och en god människa... Med den här unge mannen vågade hon tala, han skulle inte begära pengar, han skulle inte utnyttja hennes belägenhet...

— Vad kan jag göra? frågade han tvekan. — Jag skall göra vad jag kan, rättade han sig genast.

Värmd av te och vänlighet började Annelise berätta. Först ovan och osammanhängande, som om hon vore rädd att den förtroliga stunden skulle ta slut — sedan lugnare, utförligare men också ivrigare. Det var inte bara sitt eget öde hon skildrade, hon insvepte också andra i sin berättelse, den blev ett epos som den unge prästen aldrig skulle glömma. Han hade själv sett glimtar av det stora folkvandringndramat, men nu fick han vandra med en ensam kvinna på vägen och se med hennes ögon...

Hon hade rivit broarna bakom sig och lämnat den zon där hon hörde hemma. Men hemma var hon inte heller där, hemma var hon där hennes hjärta var hos vännen i Stockholm. Mot denna magnetiska pol vandrade hon i blindo över stock och sten. Nej, inte bokstavligen, inte alltid, oftast följde hon landsvägarna, någon gång hade hon fått åka med en brittisk militärbil och vunnit några mil av den förfärliga långa vindlande vägen, som så sällan höll den riktning mot målet som den skulle — hennes hjärtas raka fågelväg till Nell...

Hon hade inbillat sig att det vore lätt att arbeta för födan under vandringen. Kanske det varit så om hon vandrat ensam. Men när grupper och ensamma i hundratals per dygn strömmar förbi en bondgård, begärande arbete och bröd, då är ingen välkommen, inte ens en ensam blyg kvinna som erbjuder sig att vakta barnen, tvätta kläder, räfsa hö. Alltid har andra hunnit före, alltid är behovet fullt. Någon gång får man ändå en brödbit, en kopp mjölk, en rova ur akern. De andra drar sig inte för att stjäla — och då är det livsfarligt att vara uppfostrad med moraliska hämningar. Man måste lära sig att ta en rofrukt ur ett väldigt fält utan att känna samvetsagg i flera dagar. Somliga lär det aldrig — och de går snabbast under.

Strömmen går från öster till väster, och hon följer strömmen. Då och då tar hon av mot norr när vägen delar sig. Ryggsäcken är tung de för-

Utanför ingången till ett skyddsrum säger mamma högt och tydligt: — Annelise, här går jag in... jag orkar inte mer!

Det var mammas sista ord. En bombträff, en sten från husväggen rakt mot hennes hjässa — och det var slut... utan ångest inför döden, utan oro för framtiden — Annelises framtid...

De hade lagt henne därinne i skyddsrummet. Annelise hade stannat där tills bombanfallet var över. Nu ser hon begravnings av dödsoffren därute på den ödsliga kyrkogården som en fridfull högtid. Då hade det varit ohyggligt — hennes sista fäste i livet borta... nedgrävd i en massgrav...

Nåja, det blir kanske allas öde snart...

Nu läser hon brevet för tionde gången. Hon dröjer vid orden: "Du måste försöka komma hit till oss!" En söt värme sprider sig genom hennes frusna lemmar, hon drömmer med vidöppna ögon om Stockholm, den vackra staden, som hon för sin ångests skull inte kunnat glädjas åt den gången.

Att få komma dit — att få återse Nell — att få gråta ut hos vännen! Att få berätta om sina trista öden efter mammas död för någon som var villig att lyssna, beredd att trösta! Här ville ingen höra på. Alla hade upplevat sin skräck, alla tyckte att deras eget öde var grymmare än de andras! Men Nell — hon skulle se på sin vän med de stora gasellögonen fulla av kärleksfulla tårar. — Ålskade Annelise, skulle hon viska, vad du fått lida... Men nu är du räddad, nu är du här, hos mig...

Inte allt kunde man berätta. Somligt var det bättre att glömma bort, begrava djupt i medvetandets källarvåning. Men om sina försök att arbeta åt amerikanerna här i München kunde man tala, om alla tusen hinder som växte upp som i en mardröm... Kunstgewerbelehrerin — slöjd-lärarinna — det var vad hon vågade kalla sig... Inte hade hon några betyg — och om hon haft några skulle de ändå vara borta nu... Bara sin egen ryggsäck och mammas väska hade hon räddat med sig — och de små smyckena hade hon sålt för att få mat. Nells ring hade hon inte kunnat sälja — än. Men på fingret vågade man inte bära ett smycke — hon bar den på ett band om halsen.

Försiktigt drar hon fram snodden och ser på den lilla guldringen med en blå aquamarin och två små pärlor. — De båda pärlorna, det är du och jag, hade Nell sagt den gången, och den klara blå stenen emellan dem är vår vänskap...

Nej, den skulle hon inte sälja, den skulle följa henne i graven.

I graven? Varför skulle hon dö nu, nu, när Nell kallade på henne? Hon skulle resa till Sverige, nu genast! Resa — ånej, man fick varken pass, visum eller biljett — men man kunde gå till fots! Likå väl som att stanna här i München och långsamt svälta ihjäl kunde man vandra mot norr, passera den danska gränsen, telefonera till Nell och få hjälp — på något sätt — att komma in i Sverige!

Matheten och hungern är försvunna. Hon tesar sig lätt från gräsmattan. Hem — hem! — till postaden efter ryggsäcken måste hon — ja, kanske sova där ännu en natt tillsammans med tre andra kvinnor — och sedan — i morgon redan — svinga sig ut från staden, ut ur Bayern, bort från den annekanska zonen... Det fanns tusentals flyktingar på landsvägarna. Vem skulle känna igen henne och fråga efter hennes mål? Ingen!

Knäna darrar nu när hon står upprätt. Soppa! Hon skall äta soppa, så mycket hon förmår, för att ha krafter att vandra hundarilvägar... Och bröd måste hon samla — köpa — till väggkost... Och sedan förfäna under vandringen... se efter barn... hjälpa till med höskörden... sköta sjuka... Hos bönderna på landsbygden måste det finnas både arbete och mat... Och hon såg i sin lycksalighetsdröm tillbaka på ett försvunnet tillstånd, en förgången vänd... hon såg de bunta världiga bondgårdarna i Sulzthal i Tyrolen, där hon och Peter varit på besök under förra lyckliga somrar... Solskenet flödade över hilden, som sken av välmåga och vänlighet som ett gammalt oljetryck i bondgårdens finaste rum... Slappande och yr av hunger tyckte hon sig flyga lätt över parkens gångar. Fåglar sjöng nu mot aftonen, de vårljusa löven doftade, jorden såg ut som i hennes dröm från gångna dagar...

— Äta soppa, packa ryggsäckt, munlade hon på sin väg mot Marienkirchens torn, som lysde i attonljus. De som mötte henne trodde hon viskade sin älskades namn, så strålade det bleka ansiktet under den gamla hatten...

*

Regnet öste ner över Flensburg de sista dagarna i augusti.

Unge pastor Hansen vid danska kyrkan stängde dörren till expeditionen klockan nio — på anslaget stod att pastorsexpeditionen var öppen till kl. 7 — och gick ut i kyrkan för att åtminstone få några minuters samling i ensamhet för morgondagens predikan.

I morgon — det var första september det, tänkte han bekymrad. Hösten kom, vintern hotade, och vart skulle alla dessa flyende, vandrande, kryllande människor ta vägen? Det var ett problem som var alltför stort för hans vänliga hjärta. Det skymde alldeles bort alla politiska frågor. Pariskonferensen blev till en skugga, New York-konferensen visste han knappast om... Byrnes och Molotov och Bevin var namn som han ibland pliktkylligast begundade — men de skymdes genast bort av ständigt uppdykande ansikten av hungrika, gripande, fräcka, lidande — men alltid hungrika — människor som strömmade genom staden och ständigt lät en liten biflod dra igenom hans expedition...

Om man hade makt, om man hade pengar... att hjälpa alla dessa arma! Om man kunde få bygga en ny stad av låga trähus ute på Lüneburger Heide och bjuda in dessa stackars trötta och hungrika varelser

att stanna i en egen sluga! Varför skulle inte det vara möjligt, när man kunde ödsla miljarder på meningslösa atombombförsök i Stilla Havet?

Nej, han måste tänka på morgondagens predikan! Även predikandet måste skötas, fast det var av underordnad betydelse i denna de tusentals flyktingarnas stad! Men det hörde ju till hans ämbete...

Han gick fram till altaringen och föll på knä. Av vana höjde han blicken mot den korsfäste, som han knappt urskilde i mörkret. Lidandets symbol! tänkte han. Här jorden någonsin burit så mycket lidande som nu på sin krumma rygg?

En svag jämnare tycktes svara på hans tysta tanke. Han reste sig hastigt. Aterigen hade någon låtit sig stängas inne här — det hände nästan varenda kväll, fast Olesen nå nitiskt sökte igenom varje vrå innan han läste...

Han sökte reda på strömbrytaren och tände ljus i det enkla kyrkrummet. Han såg henne genast. Hon låg på en av de främsta bänkarna.

— Hur är det? frågade han på tyska. — Är ni sjuk?

Annelise försökte resa sig. Han hjälpte henne. Hon satt upprätt nu med fötterna på bänken. Pastor Hansen såg ett blekt utmagnat ansikte av ovanlig skönhet och nobless. Han förstod genast att kvinnan höjde till de bästa bland dem som stannade som objudna gäster i hans kyrka. Han hade lärt av erfarenheten att snabbt bedöma människor.

— Jag gick in i kyrkan... jag måste ha somnat, stammade Annelise. Snarare svimmat av utmattning, tänkte han och såg förstulet på hennes eländiga skor. Hon måste ha vandrat många mil med dessa stackars trasiga skor, en gång präktiga sportskor av god kvalitet...

— Vill ni inte... får jag bjuda på en kopp te? Det är så kyligt här i kyrkan... Jag bor i annexet. Min fru väntar säkert på mig.

— Tack tack, så snällt...

Tårarna kom alldeles av sig själva mot hennes bestämnda vilja. Det var många veckor sedan hon grät, längesedan hon slutade med ett så onyttigt kraftlöseri. Den vänliga rösten, den barmhärtiga bjudningen... — Förlåt, men jag kan inte hjälpa det. Ni förstår...

Rösten försvann. Han nickade vänligt. — Jag förstår, ni är trötta, ni behöver vila er. Vi kan nog ordna en bädd för natten... Orkar ni komma med?

Försiktigt satte Annelise ner fötterna på golvet och stödd av den unge mannen gick hon steg för steg över golvet bort mot dörren.

När han tände ljuset i köket, såg han genast ett papper på bordet — och han visste vad det var: ett budskap från Merete. Han läste det och såg sedan på den spåda gestalten i dörren. — Min fru kommer senare, sade han och log föräget, men jag kan nog koka tevattnen...

Medan de drack teet steg en skär rodnad på Annelises kinder och ögonen började glänsa. — Nu känner jag mig så varm, sade hon och log. — Jag har frust så de här regniga dagarna...

Besök hos

"Länkarna"

Vår väg genom Göteborgsstadsdelen Majorna för oss mitt ut i den gamla, mångomsjungna och onekligen idylliska bebyggelsen — grå och röda stugor hukade för stormen som sveper från gattet vid Kustens varv. Flikar av stormpiskad sjö skymtar mellan gavlarna. På ett av de anspråkslösa husen hänger en lika anspråkslös skylt: Länkarna.

Vi kliver in och uppför en smal vindlande trappa in i små låga rum. Män i skiftande åldrar sysslar med skilda ting: läser tidningar, spelar kort eller andra spel, några dricker kaffe, där syns en målare i gängse yrkesuniform, där en annan arbetare i sin yrkesutrustning; båda i fullt arbete med att reparera och snygga upp. Vi ber att få tala med chefen på stället och blir visade in i ett annat litet rum, där vi får tala med ordföranden och vice ordf. i föreningen.

"Vad är och vad vill Länkarna", frågar vi. Och får en lugn och saklig redogörelse över föreningen Länkarnas tillkomst och syfte.

Idén kom från USA. Den första föreningen bildades 1945 i Stockholm. Föreningen i Göteborg (som bäst lyckats i sitt arbete) bildades 1948 med fyra medlemmar. Den har idag 2—300 medlemmar och efterhand har ett 30-tal föreningar bildats i lika många städer och större samhällen runt om i västra Sverige. Varje medlem måste erkänna sig vara alkoholist, d. v. s. ha ett ständigt och tätt återkommande begär efter sprit, samt avge nykterhetslöfte. Detta måste hållas i 6 månader innan rösträtt erhålles i föreningens interna frågor. För att detta löfte ska hållas, fordras god kontakt medlemmarna emellan och ett uppoftande arbete för varandra, vilket gör att man kan få stå till förfogande på dygnets alla timmar. Det har hänt att löftet brutits, men i stort sett har arbetet gett goda resultat, ja så goda, att myndigheterna fått upp ögonen för föreningen och vad där uträttas. Vi får ett exempel på hur det kan gå till vid en s. k. räddningsaktion: Efter påringning från polisen eller en anhörig eller kanske från någon som redan är "länk", tar man kontakt med vederbörande, det må vara i hemmet, vid tåget på väg från anstalten eller kanske under en pressenning i hamnen. I de flesta fall möts man först av ovilja, kanske av hänskratt, men det gäller att inte ge tappt. Det kanske behövs månader av arbete och

Men det finns också förbättringar som kan genomföras snabbare. Fler deltidsarbeten skulle kunna ordnas, det skulle lösa en stor del av problemet dubbelarbete. Vi har också problemen som uppstår, när ett daghemsbarn blir sjukt och som fordrar en snabb lösning. Som det nu är, måste alla daghemsfamiljer vara beredda på plötsliga ekonomiska avbräck när ett barn blir sjukt och modern måste stanna hemma från arbetet för att sköta barnet. Modern borde ha rätt att uppbära lön även under denna tid.

En utbyggnad av hemsysterorganisationen så att den täckte även sådana behov, vore nog också en bra lösning på detta problem.

För att få förbättringar i dessa frågor till stånd, är det viktigt att kvinnorna själva säger ifrån. De myndigheter som arbetar med dessa problem, blir enbart glada om de får kvinnornas stöd i sitt arbete. Jag talade med en tjänsteman på barnavårdsnämnden här i Göteborg om dessa frågor. Han sa att visserligen var det väldigt tjugigt att kvinnorna verkligen klarar av sin stora arbetsbörda, men faktiskt vore det ännu bättre om dom också försökte gå in för att genomdriva att denna minskades.

Inom Vänsterförbundet har det ju lokalt gjorts framställningar genom petitioner för byggande av nya daghem och dessa framställningar har fått goda resultat. Det visar att detta är en riktig väg, det är något vi bör tänka på, kanske vi själva kan göra något liknande och vi kommer att slippa ifrån en hel del av de bekymmer vi nu dras med.

Nadja Viking

övertalning, innan man lyckas få honom med i föreningen och få honom att intressera sig för hobbies och samhällsnyttigt arbete, för att så småningom få en bra människa av honom. Hans intresse för Länkarna blir ofta allt annat överskuggande, han arbetar för dem, talar om dem. Villigt ger han sin tribut till verksamheten som helt och hållet bedrivs av medlemmarnas egna medel.

Bland medlemmarna finns män från olika samhällsgrupper och med olika politiska åsikter; varje form av politisk propaganda är bannlyst från föreningen. Deras stadgar eller som de själva säger deras "katekes" omfattar 7 punkter och som motto gäller: "Som du själv blivit hjälpt, ska du hjälpa andra."

Föreningen har en sångkör ledd av en sångpedagog, en teatergrupp, ett revysällskap m. m. Några av dessa grupper har redan uppträtt på sjukhus m. fl. allmänna inrättningar och blivit livligt uppskattade, förövrigt medverkar de vid föreningens egna möten och fester.

Vi frågar ordf. vad han anser om det föreslagna avskaffandet av motboken. Han är positivt inställd till en sådan åtgärd, då inget gott kan komma av nuvarande tvång, men för arbetet bland de alkoholskadade, har det ingen som helst betydelse, anser han, om det finns motbok eller ej, en alkoholist skaffar sig sprit på laglig eller olaglig väg.

Man får aldrig tro — det poängterar flera av dem vi talar med — att en alkoholskadad är omöjlig att bota. Han lider själv i hög grad av att tillfoga sina närmaste obehag och skada. Det är i sådana stunder av depression som han ånyo söker sig till spriten. I en skamkänsla som bara kan utplånas av ett rus.

En av de män vi samtalade med beskrev det så: "Man vaknar på morgonen och ser sin hustru, som man inte älskar mindre för att man är alkoholist, utan just då vet man att hon är den enda fasta punkten man har, man ser henne gå och gråta medan hon ordnar tillrätta det man eventuellt ställt till med under rusets inflytande på kvällen eller natten. Man känner hennes hopplöshet och kanske förakt och man skäms som en hund. Utan ett ord drar man på sig kläderna och försvinner, fast man skulle vilja skrika ut: förlåt, förlåt! Ja, slutar han, vi har mycket att gottgöra och vi känner nu att vi mer och mer blir i stånd att göra det. Vi har många gånger svåra frestelser, men allt eftersom man tillfrisknar övervinner man dem lättare, gemenskapen gör ju också mycket."

Länkarnas verksamhet är i hög grad beroende av stöd från hemmet. Endast en mycket förstående

Freden är lika nödvändig
för barnet
som solen för blomman

SKV:s nya vykort. Pris 25 öre.

hustru kan ha sin man engagerad i det arbete som utföres i föreningen. Vi besökte ett hem där mannen är styrelsemedlem i Länkarna: "Visst är det tungt att vara ensam mycket och visst blir det dyrt att offra så mycket i verksamheten. Men det var ensamt förut också och det blev dyrare med spriten. Även om vi inte ser honom oftare än förr, så är han nykter när han kommer och vi är lyckliga tillsammans och eniga om beslut som måste fattas. Det är roligt när pappa är hemma. Sedan han blivit själsligt frisk ser han hemmet på ett helt annat sätt. Och barnen möter honom öppet och tillgivet."

"Men man måste tro på honom, tro att hans tillfrisknande ska vara", säger en hustru. "Och det är något man så gärna vill, så det är ingen konst."

"Nu bjuder våra män oss varje månad på fest och där behöver vi inte göra ett dugg, vi blir upppassade och uppvaktade och får inte ens diska sen vi fått kaffe och gott dopp som våra män åstadkommit. Har man gästade dessa fester några år, har man också sett förändringen hos dem som tar sin uppgift som 'länk' på allvar. Många av dem har inte på årtal suttit vid dukade bord. Nu har de inte bara trevligt bordskick utan också rena snygga kläder och ett frimodigt sätt att uppträda. Tack vare fritidsstudier har de också möteskultur och föreningskunskap. Hur ska man kunna vara annat än välvilligt inställd till något som gett en så mycket av värde tillbaka: make, lycka, ett gott hem till barnen." Och det vill vi gärna hålla med om.

När vi lämnar Länkarnas hus i det gamla Majorana är vi fyllda av aktning och beundran för det återupprättande av självförtroende och människovärde som här oförtrutet bedrivs.

Evy Andrén

En korean om Korea

II

I striden för politisk hegemoni syntes den växande politiska samlingen i norra Korea motsvaras av ett motstånd hos massan i södra Korea, och detta motstånd stärktes av den motsägelsefulla amerikanska utrikespolitiken och dess tillämpning. Man kan säga att massans motstånd i södra Korea vändes till progressiv nationalism genom en klok politisk verksamhet i norra Korea. Politiken i norr har gett en betydelsefull impuls åt det framstegsvänliga politiska medvetandet, som växt till självförtroende i sin önskan att få ta del i skapandet av en sann internationalism.

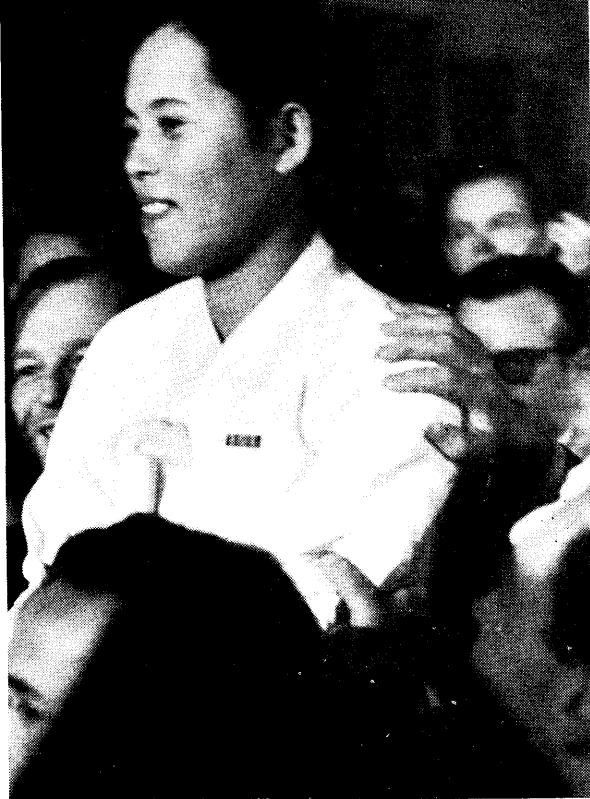
Så kunde man i norra Korea samla alla partier i en koalition — också Syngman Rhees kolleger som trodde på Amerika även om de misstrodde Rhees ledarskap. De väldiga politiskt-ekonomiska framstegen i Nordkorea, hade kommit att å ena sidan sätta Sydkorea på krigsfot, å andra sidan oroa det amerikanska kalla-krigets politiker — ett svårt dilemma. Till exempel: när den ryskamerikanska förenade kommissionen, som skulle verkställa fyrmaktsöverenskommelsen eller Moskvaöverenskommelsen (som kom till stånd i Moskva i december 1945 mellan Sovjet, Kina, England och USA) kallades till sitt tredje och sista möte i Söul i mitten av 1947 för att avhandla Koreas enhet, ställdes USA inför sitt dilemma när Sovjet begärde uppfyllelsen av den förenade kommissionens punkt 5. Denna punkt lyder så:

"Intet politiskt parti eller social organisation som är motståndare till Moskvaöverenskommelsen får delta i förhandlingarna med kommissionen."

Rhees grupp var dödlig motståndare till Moskvaöverenskommelsen — för att få politiskt monopol på att sätta upp en regering i Sydkorea. Nu var dilemmat detta: Om USA stödde Rhees grupp, betydde det att USA bröt mot kommissionens punkt 5 och svek folkets hopp om en fredlig återförening av ett delat folk. Om USA inte stödde Rhees grupp, betydde det att USA gav efter för Sovjet i det "kalla kriget". — Efter någon tvekan blev det så att USA stödde Rhees grupp, vilket betydde att den förenade kommissionens arbete varit förgäves.

I slutet av september 1947, framlade USA Koreas problem för FN. Amerikas begäran att en stat i södra Korea skulle upprättas antogs av FN med ett s. k. majoritetsbeslut. Därmed var Rhees regering stadfäst med Rhee som ledare och med FN:s välsignelse år 1948.

Men majoriteten av Koreas folk ansåg FN:s beslut olagligt av följande skäl: a) frågan om Koreas enande låg utanför FN:s befogenhet, b) när frågan om Korea diskuterades i FN, fanns ingen representant för koreanska folkets majoritet närvarande — endast för Rhees grupp som hade amerikanskt stöd, c) en allmän fruktan för att 38 breddgraden skulle fixeras som ständig gräns och en därav följande fruktan för inbördeskrig. Majoriteten av koreanerna — från den extre-

Kim Yen Sou — Koreas representant på Wienkongressen.

maste högerman till extremaste vänstern — bojkottade det s. k. FN-valet i maj 1948.

Det är en enorm orättvisa mot Koreas folk att dölja dessa grundläggande fakta med propagandafraser som "FN:s polisaktion" eller "FN:s befrielsekrig i Korea" osv. beträffande det pågående kriget i Korea.

Vilka motiv USA än må beslöja sin agitation med, faktum är att USA tvingade fram FN:s medgivande att få använda FN:s flagga vid sin militärintervention i Korea. Som FN-bulletinen av 15 september 1950 visar, gick Trumans order om invasion i Korea till armén tre timmar innan säkerhetsrådet sammanträdde den 27 juni och sades ha "auktorerat" USA:s bruk av FN:s flagga i kriget.

Den koreanska konflikten, som anställt av Rhees grupp, var från början ett inbördeskrig men utvidgades till ett krig mellan majoriteten av Koreas folk och amerikansk imperialism genom en amerikansk militär intervention.

Ytterligare berättigade denna militäraktion från Amerikas sida de kinesiska frivilligas deltagande. Kinas folk känner sig manat att försvara sitt land, det blir begripligt om vi betraktar Trumans order till Sjunde flottan att invadera och blockera Kinas kust. Kina och Korea har aldrig försökt att försvara sig bortom vid Kaliforniens kust. Koreanerna, som känner Japans liknande angrepp från gångna dagar, visste vad som skulle hända dem om de inte fått moraliskt stöd från Sovjet och Kina, och isynnerhet de frivilliga kinesernas offer.

Detta är den allmänna opinionen hos de modesta koreaner som vill bli en fri och självständig nation och skapa sin mänskligt värdiga tillvaro med egna krafter i en internationell gemenskap. Denna opinion fick ett värtaligt uttryck av en proamerikansk politiker som sade: "Om vi koreaner skall lyckas, må det bli med egen kraft. Om vi måste lida, må det bli för egen hand."

Frågespalten

Jag hörde häromdagen i radio på de båda barnpsykologerna Sjövall som diskuterade kroppsagan i folkskolan. Vad säger Sofia om den saken? Är det inte ett led i fredsfostrans syfte att med våld skall inte människor och allra minst små värnlösa barn fostras? Vi har haft en del diskussioner oss kvinnor emellan, men nog är väl detta en fråga av större mått?

För min del ogillar jag kroppsaga i skolorna!!!

Helårsprenumerant
A. E.

Ja, det är en fråga som diskuterats i årtal utan att det blir något resultat, dvs. utan att kroppsagan i folkskolan blir i lag förbjuden. Det beror på att lärarna sätter sig emot ett dylikt lagförslag. De vill ha möjligheten att när deras själskrafter tryter, kunna gripa till karbasen. De bästa pedagogerna klarar sig nog även med blotta blicken, men det finns många lärare som står alldeles handfallna inför en bråkig klass eller en uppstudsigt individ.

Och så säger lärarna: — Hur ska vi kunna göra oss förstådda och åtlydda med godo när barnen i hemmen är vana vid hugg och slag?

Tyvärr är det så att en stor procent av Sveriges föräldrar slår barnen — somliga ofta, andra mera tillfälligt. Det är visserligen att förklara sig inkompetent som förälder — men det finns massor av inkompetenta föräldrar! De har ingenting lärt om barnuppfostran sedan de själva blev uppfostrade. Lärare där emot borde veta mer och bättre. De borde ha lärt sig "yrket" som uppfostrare — och veta att det bara är med godhet och vänlighet man når in på djupare uppbyggnadsskiikt i barnasinnets. Örfilen skrämmar — och ger ett skenbart resultat — men den grundlägger också tro på våldet som yttersta instans.

Hur skall då lärare klara sig utan att slå barnen? Ja, Sofia har själv varit lärarinna, och när hon började vid 22 års ålder var det inte så lätt att möta en livlig klass på 37 barn. Efter några genanta motgångar (en gång körde hon ut en bråkstake i korridoren!) hittade hon på sitt eget recept: hon beslöt att barnen skulle ha det så intressant att de själva skulle tysta ner en fridstörare! Det kostade mycket arbete — med lekationsförberedelser, men det lyckades. De intresserade näpste de bråkiga och tystade ner dem! — När det gällde moraliska frågor måste vi gå en annan väg, då togs det felande barnet i enrum och utforskades så kärleksfullt som möjligt.

Men det säger jag av erfarenhet, den lärare som skall leda en klass med godo, får inte ligga på latsidan, i varje fall tills han eller hon vunnit hela klassens hjärtan.

Sen går det av sig självt.

För min del ogillar också jag kroppsaga i skolorna.
Sofia.

Hur skall Eva "föra sig"

Några tips av Margareta

När man säger "Eva" = kvinna, ja då tänker man väl i flesta fall på något graciöst och formfulländat. Skönheten skall växa fram inifrån. En sund själ i en sund kropp ha vi hört talas om. Vi kan, utan att veta orsaken, se skillnaden på en Eva, som släpar sig fram besatt av fruktan, sorger och bekymmer och en Eva, som liksom dansar fram nöjd och harmonisk.

Vi Evor som läst indianböcker minns hur smidigt indianerna kunde ta sig fram. Naturfolk går med fötterna parallella. Det ger kroppen balans och rytm. Hur går vi? Stanna någon gång i ett steg och titta ned på fötterna. Om de inte precis påminner om Chaplin så nog står de som tio minuter i två. Träna dig att sätta fötterna parallellt. Ett mycket vanligt fel är att vi så att sägandes lägger fötterna åt sidan. Fötterna stjälpas mer eller mindre inåt och följden blir att fotens valv sjunker ned och följden av detta blir i sämsta fall plattfot men innan vi kommit så långt på brottets bana har vi kanske haft ont i korsryggen, lårmuskler, vadben och vrister. Gå omkring och se glad ut under ständiga smärtor är ju inte så lätt. Dessa besvär kunna i de flesta fall förebyggas med bl. a. fotgymnastik. Rör på tårna, knip med dem, som om en pinne skulle lyftas med dem. Rör även på foten, låt den vipa upp och ned låt den gå runt såväl inåt som utåt. Detta kan man ju göra när som helst och var som helst. När man står och väntar eller sitter. Ett bra hjälpmedel mot trötta ryggar, ben och fötter är ett väl inprovat fotstöd. Fötterna skall vara välsköta. Det går inte att gå omkring och se ut som en glad och harmonisk Eva när liktår är det ömmaste ömma. För att inte tala om nageltrång. Nej gå till en fotspecialist och få den saken avhjälpt.

Det är att begära för mycket att kräva, att en sko ska se ut som nummer 37 och fungera som nummer 40. Se till att också tårna får plats i de nya skorna. Strumpornas dagliga och stundliga tryck bör vi också se upp med.

"Eva" behöver ju inte bara vara besatt av fruktan för att liksom släpa sig fram. Det kan ju också i någon mån bero på att hon kommit för högt upp på skalan, viktskalan alltså. Att sväva fram, när man är ägare av en s. k. hängmage, som ytterligare framhäves av överflödigt fett är väl inte så lätt. För att få bort överflödigt fett får Eva lära sig att säga nej till sötaker och smörgåsar. Vad beträffar hängmagen orsakas den av bl. a. slappa bukmuskler. Dessa kunna tränas upp med lämpliga gymnastikrörelser. Djupandning är synnerligen effektiv och det kan man göra när som helst och var som helst. Redan flera hundra år före Kristi födelse räknades andningsgymnastiken som en viktig del av den fysiska fostran i Indien, Kina och Egypten. Vi Evor, produkt av den västerländska kulturen, snör nog in oss lite väl mycket, om inte precis i stålansar så är det stålkläddar i korsetter och bysthallare. Vår bröstorg skall gå som "gälarna på en fisk". Det är bara c:a 50 miljoner år sedan vi var fiskar enligt vetenskapen. Och får vi bara utvecklas i fred

Från våra avdelningar

- 14 jan. o. 11 febr. hade Hisingens SKV-avd. årsmöte med 75 deltagare och inbjudningsmöte med 40 deltagare. Talare vid årsmötet Vera Kempe om KDV och vid inbjudningsmötet Elin Johansson om Folkens Fredskongress i Wien. Sex nya medlemmar. Ordf. Ann Mari Wickman.
- 5 februari höll Västra avd. i Göteborg årsmöte med 85 deltagare. Föredrag av Carin Hermelin om Afrika. Ordf. Vera Nilson.
- 6 februari hölls årsmöte med SKV i Halmstad. Ordf. Astrid Svensson.
- 11 februari höll Östra avd. av SKV i Göteborg årsmöte. Föredrag av prostinnan H. Grönstrand om Mathilda Wrede. Ordf. Birgit Johansson.
- Ambjörby SKV-avdelning har haft föreläsning av den välkända norska journalisten Lise Lindbæk: *Tyskland mellan öst och väst*. Den briljanta talarinnan skildrade i en synnerligen väl disponerad orientering dagens Tyskland sådant hon under månadslånga studier i såväl Öst- som Västzon lärt känna det. Flyktingfrågan ventilerades grundligt: åhörarna fick bl. a. veta att vad de svenska tidningarna kalla flykt ofta rörde sig om tvångsförflyttning, vilket förekom på båda sidor om järnridån. I Västtyskland finns cirka 10 miljoner förflyttade på 48 miljoner invånare, i Östtyskland omkring 4 miljoner på 18 miljoner invånare. Flykten från öst till väst är stor men det går också en ström i motsatt riktning, mest av fackutbildat folk, som har större chanser i Öst. Under de sista 18 månaderna hade 152 000 människor vandrat över från Öst- till Västzonen. — Krigsledan är mycket stor i hela Tyskland: cirka 14,5 miljoner västtyskar har öppret uttalat sig mot Beankonventionen och Europa-armén.
- Rajd.*
- 1 mars hölls samkväm på Fogelstad, Julita, hos Fröken Tamm för medlemmar från Närke, Södermanland och Östergötland, tillsammans 90 personer. Carin Hermelin talade om sin resa i Sydafrika.

en ca 50 miljoner år till, så kommer nog alla Evor att sväva omkring som änglar. Ja, tron på framtiden får vi ej förlora. Och när vi går, då skall benet svänga från höftleden och ej från knät. Armen skall svänga från axelleden och ej från armbågen. Huvudet skall bäras högt men hakan får ej åka i vädret. Låtsas att på hjässan finnes en vacker dyr urna som ej får ramla av, så kanske nackens vackra linje kommer fram. Det är ej nyttigt att vara för mjuk i rygg och nacke men ej heller för styv, rörlig skall man vara. Rörelsen är formens moder. I många former trivs det sköna.

Sättet att föra och röra sig varierar. Vår uppfattning om vackert och fult varierar som tur är också. Älgen och hinden för sig vackert och även en elefant för sig med grace och behag. Så därför kan både den långa slanka Eva så väl som den lilla runda Eva lära sig att föra sig med behag.

Elin Johansson:

Tankar om freden

Giuseppi Nitti sade i ett anförande vid Wienkongressen att vi måste kämpa emot uppfattningen att fredsrörelsen är kommunistisk propaganda. Jag har sett tiotusentals wienare demonstrera, utan att vara kommunist. Världen har väl aldrig förr sett så många nationer tillsammans med så olika politiska och religiösa åsikter, samlade till arbete för ett enda mål: fred!

Doktor Kitchlew är medlem av kongresspartiet som sitter vid makten i Indien, och hans verksamhet i fredsrörelsen styrker att fredskampen är en angelägenhet för alla, höjd över politiska meningsskiljaktigheter. Han sade: "Vår delegation består av både män och kvinnor. Vi kommer från olika politiska partier: kongresspartiet, Gandhis parti, kommunistpartiet, arbetar- och bondepartiet. Vi representerar olika yrken: författare, jurister, arbetare, affärsmän. Alla vill vi ha fred. Vår delegation önskar att kriget i Korea skall upphöra på grundval av erkänd folkrätt. Våra diskussioner skall medverka till fred och frihet åt alla länder — varje land bör få bestämma över sig självt."

När undertecknad stod inför den stora massgraven på en kyrkogård i Hamburg där mellan 75—100.000 människor begravts, dödade under två natters bombanfall, kom denna tanke: Vad skulle dessa människor säga om de kunnat tala en gång till? Alldeles säkert skulle de liksom den rike mannen i liknelsen har utropat: Gå till mina bröder och systrar, gå till alla kristna, gå till hög och låg och säg: höj edra röster mot krig och förtryck och rashat — men inte genom ett nytt krig!

Detta var Fredskongressens uppgift, de samlade 85 nationernas, att utarbeta förslag att på fredlig väg nå fram till fred på jorden!

Vad som förundrade mig var det lugn med vilket var och en talade trots den stora olikheten i politiska åskådningar. Det stod i ett fackföreningsblad att 209 kommunister samlats i Wien för egna ändamål. Jag protesterar. Kongressen tog allas tid i anspråk. Det var inte en kommunistkongress, där representerades människor från hela världen. Särskilt glädde det mig att så många olika trosbekännelser representerades.

Den kanadensiske missionären James Endicott frågade vilket som var största synden — att döda en människa med kniv eller med tanks? Han sade vidare att religionen var fri i Kina om man inte brukade den i politiskt syfte.

Undertecknad tillhör inte något politiskt parti, men är medlem av ett kooperativt kvinnogille, som är helt opolitiskt. Detta hindrar inte att i våra stadgar finns en paragraf som säger att vi bör väcka och utveckla våra medlemmars känsla för internationellt ansvar och fredsvilja. Många har ännu inte vaknat upp inför ansvaret, men vi ser att leden tätnar av kvinnor och vi hoppas att allt fler skall komma med!

Jag har ett par hälsningar att frambära till mina läsare.

Först från en ung mongol. Han var läkare. Hans ansikte lyste när han hörde att vi var svenskar. — Arbetar ni för fred? sade han. — När det blir fred i världen skall jag komma och hälsa på er i Sverige.

Den andre var en finsk delegat. Han sände dessa verserader författade av honom själv, Gunnar Lindman. Och med hans ord vill jag sluta.

*Mätte fredens klockor ljuda över hav och över land.
Mätte de som misstro, bjuda till försoning fredlig hand.
Må förnuftet få den seger som åt folken fred bered.*

Rättvisa åt Asien

Joseph Needham, F.R.S.

Det är önskvärt att betrakta den nuvarande världssituationen, särskilt i fråga om Asien, mot en korrekt historisk bakgrund. För tre eller fyra århundraden sedan upplevde Europa en rad av djupgående förändringar (renässansen, reformationen och kapitalismens början). Men Kinas byråkratiska feodalism och besläktade samhällsformer i andra asiatiska länder förändrades ej på detta sätt. Vi kan nu se att ett av de mest framträdande dragen i Europas förändring var uppkomsten av modern vetenskap och teknik vilket så småningom ledde till en förut oanad och ofattbar makt över naturkrafterna. Det faktum att Europas vapen under de sista två århundradena varit så enormt över-

**Tidningen Vi kvinnor
i demokratiskt världsförbund**
Utgivare: Andrea Andreen
Köpmantorget 2, Stockholm

Redaktionskommitté:
Gunhild Tegen, Valborg Svensson.

Utkommer med nio nr per år.
Prenumerationspris per år: Kr. 4:—.
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).
Postgiro 51323, Box 18073, Stockholm 18.
Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

Förbundsstyrelsens lokaler är belägna i
Kungsgatan 79, Stockholm. Tel. 53 19 61.

Stockholms Bokindustri AB, 1953

lägsna har framkallat en maktkänsla och en imperialistisk tendens som nu i intensifierad form gått i arv till Nordamerika. Å andra sidan har västerns kapitalistiska civilisation ofrånkomligt framkallat hos Kina och andra asiatiska folk en vilja att uppnå den höga levnadsstandard som modern vetenskap och teknik möjliggjort för människorna. Och samtidigt har hos dessa folk vuxit fram ett nationellt självmedvetande som förkastar varje tanke på en medfödd överlägsenhet hos européer och amerikaner och kräver som en ovillkorlig rättighet upprättande av självstyrelse och umgänge med västerns folk som vänner och jämlikar. Västerlandets tekniska överlägsenhet är inte mer än trehundra år gammal; tre århundraden tidigare finner man att Europa var mycket efterblivet i jämförelse med Kina så att Marco Polo t. ex. ansåg att Hangchow var ett paradiset i jämförelse med alla europeiska städer han kände till.

Måste nu Asiens folk välja samma långsamma och mödofyllda väg till industrialisering som vi eller skulle de kunna ta ett språng framåt, gå socialismens väg och därigenom försäkra sig om att industrialiseringen genomföres med vederbörlig hänsyn till det arbetande folkets välfärd? Den kinesiska revolutionen som fört Mao Tse-Tung och hans kolleger till makten i Peking är det kinesiska folkets bestämda svar på denna fråga.

— — — Vi kan säga att Asiens industrialisering och vad det innebär för Asiens folkmassor i fråga om höjning av levnadsstandarden till en nivå som även fattiga européer skulle kalla minimistandard — detta skeende kommer av framtidens historieskrivare att betraktas som en av de viktigaste företeelserna i den historiska period vi nu genomlever. Förvisso bestämmes framtidens historia väsentligen av västerns sätt att reagera inför denna berättigade kamp. Vi bör betänka detta när luftstyrkor från världens högst industrialiserade land systematiskt förstör Koreas nyskapade industrieföretag. Det minsta man kan säga är att härigenom skapas ett sår som kommer att bli mycket svårsläkt. Kommer manne de formella argument av vilka FN-delegaterna i Lake Success med oanständig snabbhet lät sig övertygas år 1950 — kommer de att förefalla starka när framtidens historiker ser på hela sammanhanget?

UR INNEHÅLLET:

MAJA BOLLING: Hamnen — Göteborgs stolhet	2
SOLVEIG RÖNN: Det får inte hända hos oss	2
RUT ADLER: Dikt	3
STINA SKANTZE: Hur behandlar vi zigenarna?	4
NADJA VIKING: Arkitekten har ordet	6
EVY ANDRÉN: Besök hos Länkarna	7
FRÅGESPALT m. m.	10
ELIN JOHANSSON: Tankar om freden	11
FÖLJETONG	

Bilaga medföljer.

Pris 50 öre